

Artikel 256

Kooijmans, T.

Published in:
Wetboek van Strafvordering

Document version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2007

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Kooijmans, T. (2007). Artikel 256: Slotbepalingen betreffende het voorbereidend onderzoek. In A. L. Melai, & M. S. Groenhuijsen (Eds.), *Wetboek van Strafvordering* (pp. 1-6). Kluwer.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Slotbepalingen betreffende het voorbereidend onderzoek

Artikel 256

Mr. T. Kooijmans*

1. Indien aan de rechtbank blijkt dat bij het voorbereidend onderzoek vormen zijn verzuimd of verzuim of nietigheid van eene wettelijke voorgeschreven beteekening heeft plaats gehad, is artikel 199 van overeenkomstige toepassing.

2. Is het onderzoek op de terechtzitting aangevangen, dan kan, behoudens het bepaalde bij artikel 257, verzuim van vormen bij het voorbereidende onderzoek niet meer tot nietigheid leiden.

1 Inhoudsopgave

De commentaar op art. 256 is opgebouwd uit de volgende aantekeningen:

- aant. 2: Wetsgeschiedenis;
- aant. 3: Plaats van het artikel in het Wetboek;
 - Verhouding tot boek 1 (aant. 3.1);
 - Ook toepasselijk in zaken bij de kantonrechter? (aant. 3.2);
- aant. 4: Verhouding tot art. 199 (art. 256 lid 1);
- aant. 5: Vormverzuimen;
- aant. 6: Nietigheid;
 - Inleiding (aant. 6.1);
 - Formele en substantiële nietigheid (aant. 6.2);
 - Waartoe strekt de nietigheid zich uit? (aant. 6.3);
- aant. 7: Lid 2: nietigheid en andere rechtsgevolgen;
 - Oorspronkelijke uitgangspunten van de wetgever (aant. 7.1);
 - Discussie in de literatuur (aant. 7.2);
 - Verhouding van art. 359a tot de oorspronkelijke uitgangspunten (aant. 7.3);
- aant. 8: Slotconclusie.

2 Wetsgeschiedenis

Art. 256 is sinds invoering van het wetboek in 1926 niet gewijzigd.

3 Plaats van het artikel in het Wetboek

Verhouding tot boek 1

3.1 De art. 256 en 257 zijn in boek 2 (Strafvordering in eersten aanleg) niet ondergebracht in enige titel of afdeling. Zij vormen onder het opschrift 'Slotbepalingen betreffende het voorbereidend onderzoek' het sluitstuk van de vier voorafgaande titels en hebben betrekking

* Universitair hoofddocent straf(proces)recht aan de Universiteit van Tilburg.

Art. 256

op alle bepalingen omtrent het opsporingsonderzoek, de rechter-commissaris, het gerechtelijk vooronderzoek en de beslissingen omtrent verdere vervolging. Onder het voorbereidend onderzoek wordt ingevolge art. 132 verstaan het onderzoek hetwelk aan de behandeling ter terechtzitting voorafgaat. De vier zojuist genoemde categorieën van bepalingen vallen daar alle onder.¹

Deze constatering doet de vraag rijzen of art. 256 eveneens betrekking heeft op de algemene bepalingen van boek 1. Een argument dat pleit voor bevestigende beantwoording van deze vraag kan worden ontleend aan een uitspraak van de hoge raad uit 1962.² In deze zaak verzocht de verdachte bij de behandeling van zijn zaak ter terechtzitting in eerste aanleg aan de rechtbank om de zaak aan te houden, aangezien hem, ondanks zijn desbetreffend schriftelijk verzoek gericht tot de officier van justitie, geen raadsman was toegevoegd. De voorzitter van de rechtbank deelde daarop aan de – in het Rijksasyl voor Psychopathen te Avereest ter beschikking gestelde – gedetineerde verdachte mee, dat, nu verdachte niet terzake van de onderhavige feiten was gedetineerd, hij een verzoek om toevoeging van een advocaat had dienen te richten tot de Raad voor Rechtsbijstand. Ambtshalve constateerde de hoge raad dat de rechtbank het voorschrift van art. 41 (naar huidig recht: art. 42) niet in acht had genomen, welk artikel – voor zover hier van belang – bepaalt, dat op verzoek van de verdachte aan hem een raadsman wordt toegevoegd door de voorzitter van de rechtbank indien de verdachte rechtekens van zijn vrijheid is beroofd en een vervolging tegen hem is aangevangen. Volgens de hoge raad maakt het niet in acht nemen van art. 41 een zodanige inbreuk op de beginselen van het strafproces dat, ook al is op de niet nakoming daarvan niet uitdrukkelijk nietigheid van het onderzoek ter terechtzitting gesteld, niettemin moet worden aangenomen dat die niet-nakoming nietigheid oplevert. Uit deze uitspraak kan worden afgeleid dat wanneer het niet in acht nemen van art. 41 wordt geconstateerd tijdens het gerechtelijk vooronderzoek of anderszins in het voorbereidend onderzoek, dit verzuim kan worden hersteld door alsnog een raadsman toe te voegen. Is eenmaal het onderzoek ter terechtzitting aangevangen, dan kan het verzuim uit het voorbereidend onderzoek niet meer tot nietigheid leiden. Wanneer evenwel de verdachte zijn verzoek om toevoeging van een raadsman ter terechtzitting herhaalt en de voorzitter weigert hem een raadsman toe te voegen (de casuspositie van bovengenoemd arrest), dan brengt die weigering de nietigheid van het onderzoek ter terechtzitting mee.³

Een volgend aanknopingspunt voor bevestigende beantwoording van de vraag of art. 256 eveneens betrekking heeft op de bepalingen van boek 1 kan worden gevonden in het feit dat enkele bepalingen uit boek 1 blijkens hun tekst van toepassing zijn tijdens het voorbereidend onderzoek. Wij doelen op art. 30 lid 1 (met betrekking tot de kennisneming van processtukken), art. 36a lid 2 (omtrent de zogenaamde 'mini-instructie' door de rechter-commissaris), art. 50 lid 2 (over het beletten aan de raadsman van toegang tot de verdachte) en art. 77 lid 2 (met betrekking tot het horen van de verdachte die in voorlopige hechtenis is gesteld). Nu deze bepalingen blijkens hun tekst van toepassing zijn tijdens het voorbereidend onderzoek, vallen zij reeds om die reden onder het bereik van art. 256. Het moet ervoor worden gehouden dat zulks evenzeer geldt voor de overige bepalingen van boek 1 welke samenhangen met het voorbereidend onderzoek.

1. De wetgever rekent overigens het verkennend onderzoek als bedoeld in art. 126gg dus in boek 1 Sv niet tot het voorbereidend onderzoek: *Kamerstukken II 1997/98, 25 403, nr. 7, p. 87*. Zie ook de conclusie van A-G Jörg voor HR 15 april 2003, *NJ 2003, 419* (m.nt. JR).

2. HR 18 december 1962, *NJ 1964, 113* (m.nt. WP). In soortgelijke zin ook reeds Hof 's-Hertogenbosch 12 februari 1951, *NJ 1952, 509*.

3. Vgl. E. Prakken, aant. 3 op art. 42 (suppl. 117, augustus 2000).